

ШИШЛОВ В. А.

здобувач

(Науково-дослідний

інститут публічного права)

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.5.73>

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ В ЛАТВІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА В УКРАЇНІ

Наукова публікація присвячена порівняльно-правовому дослідженню особливостей адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в Латвійській Республіці та в Україні з метою узагальнення позитивного досвіду у даній сфері суспільних відносин та визначення можливості і доцільності його імплементації в національне законодавство та юридичну практику.

Зазначається, що і в Україні, і в Латвійській Республіці реалізовано принцип професійного самоврядування – створені внутрішні дисциплінарні органи з механізмами зовнішнього контролю (судовий перегляд), закріплені схожі підстави для дисциплінарної відповідальності й застосовується аналогічний набір санкцій. Водночас є відмінність у структурі апеляційних інститутів (в Україні функціонує двоступенева система в межах адвокатського самоврядування та альтернативне звернення до суду, у Латвії – чітка роль колегії адвокатів й можливість оскарження до адміністративних судів).

Враховуючи позитивний латвійський досвід, доцільно закріпити в національному законодавстві механізм публікації узагальнених дисциплінарних рішень для підвищення їх прозорості й превентивного ефекту. Крім того, вартими запозичення є принципи формулювання в Latvian Sworn Advocates Code of Ethics з конкретними прикладами допустимої та недопустимої поведінки для зручності тлумачення (відповідні зміни необхідно внести в національні Правила адвокатської етики).

Формулюється висновок про те, що конкретними кроками для імплементації позитивного латвійського досвіду у сфері адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів є: формалізація каналів ініціювання дисциплінарних справ (адміністративно-правова регламентація чітких процедур передачі інформації від судів і прокуратури до органів адвокатського самоврядування); унормування обов'язкових строків розгляду скарг і механізмів їхнього контролю; збереження правових засобів захисту адвокатської таємниці з одночасним запровадженням регулярних узагальнених звітів про дисциплінарні стягнення (публічні резюме рішень без персональних даних); удосконалення та збільшення кількості інструментів етичної просвіти в адвокатурі, а також створення окремих етичних органів в межах адвокатського самоврядування; опрацювання ідеї спеціалізованого апеляційного органу або чіткої процедури судового оскарження, щоб уніфікувати практику і водночас зберегти належні гарантії незалежності та прав адвоката, до якого застосовуються заходи дисциплінарної відповідальності. Перелічені заходи, запозичені з латвійського досвіду й адаптовані до національної практики, здатні підвищити оперативність, прозорість і довіру до системи

дисциплінарних проваджень, не завдаючи при цьому шкоди гарантіями адвокатської незалежності.

Ключові слова: адвокатура, адвокатська діяльність, захист прав людини, правове регулювання, публічне адміністрування, дисциплінарна відповідальність, порівняльне правознавство, позитивний досвід, запозичення.

Shyshlov V. A. Features of administrative and legal regulation of disciplinary liability of lawyers in the republic of Latvia and Ukraine

The scientific publication is devoted to a comparative legal study of the peculiarities of administrative and legal regulation of the disciplinary liability of lawyers in the Republic of Latvia and Ukraine, with the aim of summarizing the positive experience in this area of social relations and determining the possibility and expediency of its implementation into national legislation and legal practice.

It is noted that both in Ukraine and in the Republic of Latvia, the principle of professional self-government has been implemented – internal disciplinary bodies with mechanisms of external control (judicial review) have been established, similar grounds for disciplinary liability are defined, and an analogous set of sanctions is applied. At the same time, there are differences in the structure of appeal institutions (in Ukraine, a two-tier system operates within the framework of the bar self-government, along with an alternative appeal to the court; in Latvia, the Bar Association plays a clearly defined role, and appeals may be lodged with administrative courts).

Taking into account the positive Latvian experience, it would be advisable to enshrine in national legislation a mechanism for publishing generalized disciplinary decisions in order to enhance their transparency and preventive effect. In addition, it would be worthwhile to adopt the fundamental formulations of the Latvian Sworn Advocates Code of Ethics, which provides specific examples of permissible and impermissible conduct to facilitate interpretation (corresponding amendments should be introduced into the national Rules of Advocate Ethics).

It is concluded that concrete steps for implementing Latvia's positive experience in the field of administrative and legal regulation of lawyers' disciplinary liability include:

- formalizing channels for initiating disciplinary proceedings (administrative and legal regulation of clear procedures for transferring information from courts and prosecutors to the bar self-governing bodies);
- standardizing mandatory deadlines for reviewing complaints and mechanisms for their control;
- maintaining legal safeguards for the protection of attorney–client privilege while introducing regular generalized reports on disciplinary sanctions (public summaries of decisions without personal data);
- improving and expanding tools for ethical education within the bar, as well as establishing separate ethical bodies within the system of bar self-government;
- developing the idea of a specialized appellate body or a clear procedure for judicial review, in order to unify practice while preserving appropriate guarantees of independence and the rights of a lawyer subject to disciplinary measures.

These measures, borrowed from Latvian experience and adapted to national practice, can enhance the efficiency, transparency, and public trust in the system of disciplinary proceedings, without undermining the guarantees of lawyers' independence.

Key words: advocacy, legal practice, human rights protection, legal regulation, public administration, disciplinary liability, comparative jurisprudence, positive experience, adaptation.

Актуальність теми. Дисциплінарна відповідальність адвокатів є однією з гарантій дотримання ними норм чинного законодавства та правил професійної етики. Інститут адвокатури в цивілізованому суспільстві є ключовим інструментом реалізації та захисту прав і свобод людини, представництва фізичних та юридичних осіб перед органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підвищення рівня правосвідомості та правової культури в суспільстві. Саме тому для органів публічної адміністрації актуальним завданням є створення прозорих та справедливих правил взаємодії між адвокатами та суб'єктами владних повноважень, включаючи адміністративно-правове регулювання порядку притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності у разі вчинення ним дисциплінарного проступку, а саме: порушення вимог щодо несумісності, порушення присяги адвоката України, правил адвокатської етики, розголошення адвокатської таємниці, невиконання професійних обов'язків, невиконання рішень органів адвокатського самоврядування та порушення інших передбачених законом обов'язків адвоката.

Враховуючи євроінтеграційні прагнення України, особливе значення має приведення норм національного права, якими врегульовано підстави та порядок притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності, до права Європейського Союзу. В цьому контексті корисним та доцільним є дослідження досвіду адміністративно-правового регулювання вказаних відносин в зарубіжних країнах, серед яких найбільшу увагу привертають пострадянські країни, які успішно пройшли шлях євроінтеграції та вже набули повноправного членства в ЄС.

Вищезазначеним обґрунтовується актуальність, а також теоретична та практична значимість дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в Латвійській Республіці та в Україні.

Правове регулювання інституту адвокатури досліджували в своїх працях такі відомі науковці як А. Боровик, Т. Вільчик, В. Войцешук, Л. Волкова, А. Іванський, О. Коваль, В. Лаврів, Н. Меєрович, А. Олійник, Р. Сінельник, О. Шира, Є. Шкребець та інші відомі науковці.

Окремо слід відзначити порівняльно-правові дослідження особливостей функціонування інституту адвокатури в зарубіжних країнах. Так, дисертація Т. Вільчик присвячена порівняльно-правовому аналізу законодавства країн Європейського Союзу та України в частині правового регулювання організації та функціонування адвокатури як інституту реалізації права на правову допомогу [1], а дисертаційне дослідження В. Святоцької присвячено порівняльно-правовому дослідженню стандартів організації та професійної діяльності адвокатури [2]. В. Святоцька, зокрема, зазначає, що наявність чималої кількості наукових досліджень із проблематики організації та функціонування інституту адвокатури надає підстави констатувати важливість зазначеного напрямку для формування вітчизняної правової системи, її зближення з міжнародним та європейським правовим полем [2, с. 2-3].

Водночас порівняльно-правовий аналіз особливостей адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в Латвійській Республіці та в Україні з метою запозичення найкращих елементів відповідного позитивного досвіду ще не був предметом окремого наукового аналізу, що актуалізує підготовку даної публікації.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є виокремлення та узагальнення позитивного досвіду адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в Латвійській Республіці та в Україні.

Методологія публікації включає сукупність загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, серед яких: принципи, закони та прийоми діалектики (єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні), прийоми логічного методу (аналіз, синтез, дедукція та індукція), структурно-функціональний та системний методи, формально-юридичний метод та метод порівняння. Враховуючи тему дослідження активно застосовується методологія порівняльного правознавства, а також цивілізаційний, синергетичний та історико-правовий наукові підходи.

Зокрема, цивілізаційний науковий підхід передбачає урахування національних правових традицій та звичаїв, а також характеристик національної правосвідомості та правової

культури в процесі дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні та Латвійській Республіці. А синергетичний науковий підхід дозволяє розглядати інститут адвокатури як самостійну систему, що прагне до саморегуляції та вдосконалення, адже її учасники (переважна більшість) спрямовують свої зусилля на покращення корпоративної культури та авторитету адвокатури, чим досягається синергетичний ефект – удосконалення системи в цілому.

Результати дослідження. У Латвії дисциплінарна відповідальність адвокатів ґрунтується на Законі «Про адвокатуру» (Latvijas Republikas Advokatūras likums) та на правилах професійної етики (Latvian Sworn Advocates Code of Ethics), при цьому основними інституціями, що беруть участь у дисциплінарних процедурах, є Латвійська колегія присяжних адвокатів (Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija), її Рада (Padome) і Дисциплінарна комісія (Disciplinārlietu komisija). Ініціювати дисциплінарну справу може Рада адвокатури (rēc ierosinājuma), суд чи прокурор, сама колегія, або звернення фізичних і юридичних осіб.

Таким чином, джерела ініціації дисциплінарних проваджень формалізовані й різноманітні; сам факт цієї процедури прямо зафіксований у тексті законодавства та на сайті адвокатури. При одержанні скарги чи ініціативи Рада оцінює її і, за наявності підстав, направляє матеріали на розгляд Дисциплінарної комісії; комісія складається з обраних адвокатів і розглядає справи у встановлених законом межах і строках, запрошуючи адвоката для надання усних пояснень; у разі неявки без поважної причини комісія може ухвалити рішення на підставі матеріалів справи. Закон та внутрішні регламенти передбачають певні строки розгляду та процесуальні гарантії (постатейні норми й процедура викладені в Advokatūras likums і на сайті колегії) [3; 4].

Типові дисциплінарні стягнення в Латвії охоплюють попередження, тимчасове призупинення права на заняття адвокатською діяльністю та виключення з реєстру (у встановлених правилах закріплені можливі санкції й порядок їхнього оприлюднення). Важливим елементом є поєднання внутрішньо-професійного розгляду (комісії колегії) з можливістю судового контролю: рішення Дисциплінарної комісії може бути оскаржене в судовому порядку відповідно до Адміністративного процесуального кодексу Латвії (тобто дисциплінарний механізм працює в рамках системи адвокатського самоврядування, але під апеляційним (контрольним) наглядом державних адміністративних судів) [3; 4].

В Україні дисциплінарна відповідальність адвокатів регулюється Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилами адвокатської етики та відповідними регламентами Кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (КДКА) та Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (ВКДКА). Підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності є вчинення дисциплінарного проступку. Перелік типових проступків прямо виписаний у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і включає порушення присяги, правил адвокатської етики, розголошення адвокатської таємниці, невиконання професійних обов'язків, невиконання рішень органів адвокатського самоврядування тощо. Процедурно дисциплінарне провадження розпочинається зі скарги або ініціативи (особа подає заяву – скаргу), яка реєструється в КДКА; далі відбувається перевірка викладених у скарзі відомостей, запрошення адвоката для надання письмових чи усних пояснень, ухвалення рішення про відкриття або відмову в порушенні дисциплінарної справи. Якщо справа порушена, її розглядає дисциплінарна палата КДКА, яка може застосувати визначений законом перелік стягнень: попередження, зупинення права на заняття адвокатською діяльністю (зазвичай строком від 1 місяця до року) або позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України. Процедурні строки та порядок розгляду регламентовані і доповнюються практикою ВКДКА; при цьому рішення дисциплінарної палати може бути оскаржене протягом 30 днів від моменту його прийняття або до ВКДКА (ВКДКА розглядає скарги на дії, рішення або бездіяльність КДКА) або до суду. Важлива процесуальна деталь: оскарження рішення не зупиняє його дії (тобто санкції, накладені дисциплінарною палатою, діють, поки їх не скасує апеляційний орган або суд). Практика ВКДКА та судова практика також підкреслюють можливість

поновлення строків на оскарження у випадках поважних причин та контролю за дотриманням регламентних строків при розгляді скарг [5; 6].

Окремо слід зупинитися на порівнянні особливостей процедур притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, а також гарантій незалежності адвоката в таких випадках в Латвійській Республіці та в Україні. У Латвії дисциплінарний механізм більше «інтегрований» у систему самоврядування адвокатів із чітко визначеною роллю Колегії та її дисциплінарної комісії, але закон прямо забезпечує можливість державного судового контролю рішень вказаних органів шляхом оскарження рішень дисциплінарних комісій в адміністративному суді; водночас порядок ініціювання справи (включно з пропозиціями суду чи прокуратури) робить систему більш багатоканальною щодо джерел інформації про можливі порушення. В Україні процедурна модель також базується на адвокатському самоврядуванні (КДКА), але додатково законодавчо закріплено двоступеневий внутрішній механізм розгляду дисциплінарних скарг (перший рівень – КДКА, апеляція – ВКДКА) та паралельно можливість звернення до суду; практично це означає, що в Україні є й внутрішній апеляційний механізм у рамках самоврядування й окремо – судовий контроль. В обох країнах процедура передбачає збір доказів, запит документів та експертиз, слухання пояснень адвоката, а також визначений перелік санкцій, який по суті однаковий за характером (попередження – тимчасове обмеження – виключення) [3; 5].

Щодо практичних процесуальних рис: у Латвії дисциплінарна комісія має право запитувати інформацію й документи з держорганів і звертатися за експертними висновками; матеріали дисциплінарних справ часто віднесені до інформації з обмеженим доступом з огляду на адвокатську (клієнтську) таємницю й конфіденційність, що забезпечує баланс між публічністю і захистом прав клієнтів; остаточне рішення комісії повідомляється скаргнику, Раді адвокатури та Міністру юстиції, а у разі виключення особи з реєстру адвокатів – також публікується в офіційному виданні. В Україні також передбачено вимогу дотримання конфіденційності матеріалів дисциплінарних справ, проте є тенденція до поступової систематизації практики (оприлюднення узагальненої інформації про застосовані стягнення, роз'яснення для адвокатського середовища), і ВКДКА публікує рішення і роз'яснення, що формують практику. У процедурному плані в Україні суттєвим є також положення про те, що розгляд скарги має відбуватися у визначені строки, але судова практика іноді фіксує порушення регламентних строків, через що виникають підстави для оскарження процесуальних рішень [4; 6].

Щодо порядку оскарження, у Латвії рішення дисциплінарної комісії може бути оскаржене в порядку, встановленому Адміністративним процесуальним законом, тобто дисциплінарне рішення підлягає судовому перегляду в адміністративних судах у встановлені законом строки; триваючі ініціативи (зокрема, пропозиції щодо створення єдиного апеляційного дисциплінарного органу для представників судової системи й осіб, пов'язаних із нею) свідчать про прагнення уніфікувати апеляційну практику дисциплінарних справ у майбутньому. В Україні оскарження має два паралельні шляхи: сторона (адвокат або ініціатор дисциплінарного провадження) може оскаржити рішення КДКА у ВКДКА або безпосередньо в суді протягом 30 днів; оскарження не призупиняє виконання рішення, але ВКДКА може поновити строки у випадку обґрунтування поважності пропуску встановлених строків, а суд може скасувати рішення КДКА або ВКДКА, якщо встановить порушення процесуальних чи матеріальних норм. Така система створює можливість щодо оперативного внутрішнього перегляду і одночасно судового захисту прав і свобод (у тому числі права адвоката на захист) [3; 5].

Таким чином, обидві системи поєднують принцип професійного самоврядування (внутрішні дисциплінарні органи) з механізмами зовнішнього контролю (судовий перегляд), містять схожі підстави для дисциплінарної відповідальності й застосовують аналогічний набір санкцій; відмінності полягають у структурі апеляційних інститутів (в Україні це двоступенева система у середині самоврядування та альтернативне звернення до суду, у Латвії – чітка роль колегії й можливість оскарження до адміністративних судів, а також

перспективний рух у напрямку створення уніфікованого апеляційного дисциплінарного органу для осіб, пов'язаних із судовою системою).

Враховуючи вищевикладене, деякі латвійські практики варто запозичити Україні. По-перше, чітка формалізація джерел ініціювання дисциплінарних справ (включно з пропозиціями від суду чи прокуратури) підвищує ефективність виявлення потенційних порушень і зменшує ризик «замовчування» проблем у професійному середовищі; Україні варто уточнити й уніфікувати процедури взаємодії між судовими інституціями, прокуратурою та органами адвокатського самоврядування для своєчасного передавання інформації про можливі проступки. По-друге, баланс між конфіденційністю матеріалів (захист інтересів клієнтів і адвокатської таємниці) та обов'язком щодо забезпечення прозорості рішень (публікація фактів про накладені дисциплінарні стягнення в узагальненому вигляді або в офіційних виданнях) у латвійській практиці є корисним прикладом: Україна може вдосконалити практику публічного звітування про результати дисциплінарних проваджень без розкриття конфіденційної інформації. По-третє, чітка процесуальна регламентація строків розгляду і процедура повідомлення сторін (доцільно закріпити норму, згідно з якою рішення про порушення дисциплінарної справи або про відмову в порушенні дисциплінарної справи може бути оскаржено до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду протягом тридцяти днів з дня доведення такого рішення до відома особи, а не з дня прийняття вказаного рішення, як зараз), а також можливість судового перегляду рішень дисциплінарних органів створюють додаткові гарантії прав адвоката; корисно запозичити латвійську модель оперативного направлення справ від Ради до дисциплінарної комісії та прозорого механізму інформування зацікавлених сторін. По-четверте, ініціативи Латвії щодо уніфікації апеляційних інстанцій для осіб, пов'язаних із судовою системою (рекомендована централізація апеляційної практики у спеціалізованому дисциплінарному судовому механізмі), можуть бути корисними для України: створення спеціалізованого апеляційного (чи єдиного) органу з розгляду дисциплінарних справ осіб, пов'язаних із правосуддям (адвокатів, суддів, прокурорів), за наявності належних гарантій незалежності й процесуальних прав, може підвищити узгодженість тлумачень і забезпечити стабільність практики. Нарешті, важливим є латвійський акцент на професійній етиці й наявність окремої етичної інституції (етична комісія) у структурі самоврядування; впровадження незалежних етичних оглядів і поглиблених просвітницьких програм з адвокатської етики в Україні допомогло б не тільки здійснювати притягнення особи до відповідальності за порушення, але й здійснювати їх профілактику шляхом підвищення стандартів поведінки адвокатів [7; 8].

З метою імплементації позитивного латвійського досвіду у сфері адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в національне законодавство та юридичну практику доцільно: формалізувати канали ініціювання дисциплінарних справ (передбачити чіткі процедури передачі інформації від судів і прокуратури до органів адвокатського самоврядування); унормувати обов'язкові строки розгляду скарг і механізмів їхнього контролю; зберегти механізм захисту адвокатської та клієнтської таємниць з одночасним запровадженням регулярних узагальнених звітів про дисциплінарні стягнення (публічні резюме рішень без персональних та таємних даних); посилити навчання та етичну просвіту в адвокатурі, створити окремі етичні органи в межах адвокатського самоврядування; опрацювати ідею створення спеціалізованого апеляційного органу або чіткої процедури судового оскарження, щоб уніфікувати практику і водночас зберегти належні гарантії незалежності та прав адвоката, до якого застосовуються заходи дисциплінарної відповідальності. Перелічені заходи, запозичені з латвійського підходу й адаптовані до українського контексту, можуть підвищити оперативність, прозорість і довіру до системи дисциплінарних проваджень, не жертвуючи при цьому гарантіями адвокатської незалежності й прав людини.

Висновки. Проведене дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів в Латвійській Республіці та в Україні дозволяє сформулювати висновок про те, що вирішувати питання про запозичення позитивного досвіду зарубіжних країн, в частині адміністративно-правового регулювання

дисциплінарної відповідальності адвокатів, необхідно з урахуванням національних правових традицій та звичаїв, особливостей національної правосвідомості та правової культури.

Враховуючи вищевикладене, доцільно закріпити механізм публікації узагальнених дисциплінарних рішень для підвищення прозорості й превентивного ефекту. Також в новій редакції Правил адвокатської етики необхідно поєднати принципові формулювання з конкретними прикладами допустимої та недопустимої поведінки для зручності тлумачення. Крім того, варто передбачити систематичне етичне навчання й обов'язкові тренінги для адвокатів з питань адвокатської етики. Такі зміни дозволять удосконалити стан адміністративно-правової регламентації дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні.

Конкретними кроками для імплементації позитивного латвійського досвіду у сфері адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів є: формалізація каналів ініціювання дисциплінарних справ (адміністративно-правова регламентація чітких процедур передачі інформації від судів і прокуратури до органів адвокатського самоврядування); унормування (на рівні закону) обов'язкових строків розгляду скарг і механізмів їхнього контролю; чітка адміністративно-правова регламентація правових засобів захисту адвокатської таємниці з одночасним запровадженням регулярних узагальнених звітів про дисциплінарні стягнення (публікація резюме рішень без розкриття персональних та таємних даних); удосконалення та збільшення кількості інструментів етичної просвіти в адвокатурі (розробка спеціалізованих поглиблених навчальних програм з обов'язковими практичними тренінгами, аналізом реальних «кейсів» тощо), а також створення окремих етичних органів в межах адвокатського самоврядування (наприклад, «Етичної комісії адвокатури» або «Комісії з дотримання правил адвокатської етики»); опрацювання ідеї спеціалізованого апеляційного органу (для осіб, пов'язаних із судовою системою: суддів, адвокатів, прокурорів) або чіткої правової регламентації процедури судового оскарження, щоб уніфікувати практику і водночас зберегти належні гарантії незалежності та прав адвоката, до якого застосовуються заходи дисциплінарної відповідальності.

В Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» доцільно закріпити норму, згідно з якою рішення про порушення дисциплінарної справи або про відмову в порушенні дисциплінарної справи може бути оскаржено до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду протягом тридцяти днів з дня доведення такого рішення до відома особи (а не з дня прийняття вказаного рішення).

Перелічені заходи, запозичені з латвійського досвіду правової регламентації дисциплінарної відповідальності адвокатів й адаптовані для імплементації в національне законодавство та юридичну практику, здатні підвищити оперативність, прозорість і довіру до системи дисциплінарних проваджень, не завдаючи при цьому шкоди гарантіями адвокатської незалежності.

Необхідність розробки більш деталізованих пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також національних Правил адвокатської етики з урахуванням позитивного досвіду Латвійської Республіки обумовлює перспективність подальшого дослідження даної теми.

Список використаних джерел:

1. Вільчик Т.Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10 «судоустрій; прокуратура та адвокатура». Харків, 2016. 490 с.
2. Святоцька В.О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10 «судоустрій; прокуратура та адвокатура». Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 44 с.
3. Закон про адвокатуру Латвійської Республіки від 27 квітня 1993 року. Latvijas Republikas Advokatūras likums. Дата оновлення: 30.04.2021. URL: <https://likumi.lv/ta/id/59283-latvijas-republikas-advokaturas-likums> (дата звернення: 05.07.2023).

4. Collegium. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija (LZAK). URL: <https://www.advokatura.lv/en/node/17> (дата звернення: 11.07.2023).
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. Дата оновлення: 03.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 12.08.2023).
6. Узагальнення практики. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури. URL: <https://vkdka.org/practice/> (дата звернення: 12.08.2023).
7. Latvian Sworn Advocates Code of Ethics. Adopted at the general meeting of Latvian sworn advocates on 21 May 1993; amended by decision of the general meeting on 30.04.2010; restated and approved by decision of the general meeting on 12 April 2019. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija. Documents on bar issues. Internal regulations. URL: <https://www.advokatura.lv/sites/default/files/2022-09/Code%20of%20Ethics%20.pdf> (дата звернення: 12.08.2023).
8. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. із змінами від 15 лютого 2019 р. Дата оновлення: 15.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (дата звернення: 12.08.2023).

